

حقوقدان و فعال حوزه زنان در گفت و گو با «جوان»:

خلأ مجری قاطع در حوزه قوانین حجاب داریم

فائزه عظیم‌زاده رادبیلی، دانشیار گروه فقه و حقوق اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)، استاد، پژوهشگر و عضو شورای عالی تحقیقات و فناوری وزارت علوم است. وی نزدیک ۳۴ سال است عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) بوده و حداقل زده یک ۳۰ سال در حوزه زن، خانواده و کودک دارای فعالیت‌های مختلف علمی، پژوهشی و حقوقی است. سوابقی همچون نماینده زنان جمهوری اسلامی در کمیسیون پنجاه و سوم مقام زن در سازمان ملل و نماینده معاونت حقوقی فوه قضائیه در اجلاس یونسف ۱ و ۲ در حوزه حقوق کودک نیز در کارنامه وی قابل مشاهده است. «تبیین قانونی موضوع حجاب» و «نهاد پنهان‌سازی مباحث عفاف» موضوع گفت‌وگو روزنامه جوان با دکتر عظیم‌زاده رادبیلی است که در ادامه می‌خوانید.

مردم به این مدل از حکومت رأی دادند، در نتیجه رعایت مجموعه‌ای از قوانین جامعه یک الزام حقوقی حتی در عرصه بین‌المللی قرار می‌گیرد. در واقع این گونه نیست که تنها یک الزام شرعی باشد بلکه الزامات حقوقی است، کما اینکه بسیاری از افراد در سایر کشورها پذیرش و اقامت می‌گیرند اما به محض ورود به آن کشور با الزامات قانونی آن مواجه می‌شوند که در صورت پذیرفتن قوانین، اقامت به آنها اعطای می‌شود. به طور مثال فردی که در صدد دریافت اقامت کشور آمریکا است، در صورتی به وی اقامت می‌دهند که در صورت جنگ بین کشور آمریکا و کشور ما طرف آمریکا را بگیرد. فردی که گرین کارت و اقامت دائم آمریکا را دریافت می‌کند، به قانون امضا شده باید پایبند باشد، در سایر کشورها نیز قوانین، ضوابط و مقررات وضع شده وجود دارد. در قوانین کشور مبانی حقوقی عفاف و حجاب به شدت محکم است اما ضعف در اجرا و برنامه‌ریزی یک مسئله مهم است چرا که ضعف در قانون اندک بوده اما آنچه مورد اهمیت است، باور مسئولان، مدیران ارشد نظام جمهوری اسلامی، ۲۲ وزارتخانه، سازمان و ارگانی است که متولی تحقق عفت عمومی، حجاب و برقراری امنیت جامعه هستند که این وظیفه را قانسون بر دوش آنها نهاده است اما متأسفانه کنار کشیده‌اند و فقط وزارت کشور و عوامل اجرایی آن یعنی نیروی انتظامی باقی مانده‌اند.

مبانی حقوقی عفاف و حجاب به شدت محکم است

برای شروع ابتدا وارد مباحث فقهی و وجوبی حجاب می‌شویم که با استناد به کدام آیات قرآن می‌توان حجاب را تبیین کرد؟ در قرآن آیه‌های مختلف به ویژه سوره مبارکه نور آیه‌های ۳۰ و ۳۱ سوره نور خطاب به مردان و زنان مؤمن دستورالعمل‌هایی را مطرح کرده که حتی قلمرو نوع پوشش مشخص شده و بدیهی است اگر افرادی بخواهند در خصوص مصداق قرآن کریم مطالعات انجام دهند، باید به آیاتی مانند آیات ۵۹ سوره مبارکه احزاب، آیه ۳۰ و ۱۱ سوره مارجعه و قلمرو این پوشش را دریافت کنند. واژه خمار که در قرآن صراحتاً بر آن تأکید شده «وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ» صرفاً روسری نیست بلکه از روسری بزرگ‌تر است که روی گریبان و گردن زنان افکنده می‌شود تا زیبایی را بپوشانند. در آیه ۵۹ سوره مبارکه احزاب هم وقتی خداوند در خصوص حجاب خطاب عام اجتماعی که مخاطب اصلی پیامبر (ص) و قرآن به پیامبر (ص) می‌فرماید به زنان و دختران مؤمن می‌گوید، یعنی به جامعه‌ای که دین اسلام و قلمرو حکومت را پذیرفته‌اند، به تمامی آنها باید ابلاغ کنی. بنابراین این آیه نیز بر الزام شرعی حجاب و اقدامات قانونی اشاره می‌کند که اگر رعایت کنند مورد آزار و اذیت قرار نخواهند گرفت که امروز در جامعه به آن مسئولیت اجتماعی و قانونی گفته می‌شود. حتی زنان ممکن است اعتقادی به حجاب نداشته باشند، شاید در باورهای خود مسئله را نپذیرفته باشند، یعنی در جامعه‌ای قرار می‌گیرند که

مردم به این مدل از حکومت رأی دادند، در نتیجه رعایت مجموعه‌ای از قوانین جامعه یک الزام حقوقی حتی در عرصه بین‌المللی قرار می‌گیرد. در واقع این گونه نیست که تنها یک الزام شرعی باشد بلکه الزامات حقوقی است، کما اینکه بسیاری از افراد در سایر کشورها پذیرش و اقامت می‌گیرند اما به محض ورود به آن کشور با الزامات قانونی آن مواجه می‌شوند که در صورت پذیرفتن قوانین، اقامت به آنها اعطای می‌شود. به طور مثال فردی که در صدد دریافت اقامت کشور آمریکا است، در صورتی به وی اقامت می‌دهند که در صورت جنگ بین کشور آمریکا و کشور ما طرف آمریکا را بگیرد. فردی که گرین کارت و اقامت دائم آمریکا را دریافت می‌کند، به قانون امضا شده باید پایبند باشد، در سایر کشورها نیز قوانین، ضوابط و مقررات وضع شده وجود دارد. در قوانین کشور مبانی حقوقی عفاف و حجاب به شدت محکم است اما ضعف در اجرا و برنامه‌ریزی یک مسئله مهم است چرا که ضعف در قانون اندک بوده اما آنچه مورد اهمیت است، باور مسئولان، مدیران ارشد نظام جمهوری اسلامی، ۲۲ وزارتخانه، سازمان و ارگانی است که متولی تحقق عفت عمومی، حجاب و برقراری امنیت جامعه هستند که این وظیفه را قانسون بر دوش آنها نهاده است اما متأسفانه کنار کشیده‌اند و فقط وزارت کشور و عوامل اجرایی آن یعنی نیروی انتظامی باقی مانده‌اند.

مردم به این مدل از حکومت رأی دادند، در نتیجه رعایت مجموعه‌ای از قوانین جامعه یک الزام حقوقی حتی در عرصه بین‌المللی قرار می‌گیرد. در واقع این گونه نیست که تنها یک الزام شرعی باشد بلکه الزامات حقوقی است، کما اینکه بسیاری از افراد در سایر کشورها پذیرش و اقامت می‌گیرند اما به محض ورود به آن کشور با الزامات قانونی آن مواجه می‌شوند که در صورت پذیرفتن قوانین، اقامت به آنها اعطای می‌شود. به طور مثال فردی که در صدد دریافت اقامت کشور آمریکا است، در صورتی به وی اقامت می‌دهند که در صورت جنگ بین کشور آمریکا و کشور ما طرف آمریکا را بگیرد. فردی که گرین کارت و اقامت دائم آمریکا را دریافت می‌کند، به قانون امضا شده باید پایبند باشد، در سایر کشورها نیز قوانین، ضوابط و مقررات وضع شده وجود دارد. در قوانین کشور مبانی حقوقی عفاف و حجاب به شدت محکم است اما ضعف در اجرا و برنامه‌ریزی یک مسئله مهم است چرا که ضعف در قانون اندک بوده اما آنچه مورد اهمیت است، باور مسئولان، مدیران ارشد نظام جمهوری اسلامی، ۲۲ وزارتخانه، سازمان و ارگانی است که متولی تحقق عفت عمومی، حجاب و برقراری امنیت جامعه هستند که این وظیفه را قانسون بر دوش آنها نهاده است اما متأسفانه کنار کشیده‌اند و فقط وزارت کشور و عوامل اجرایی آن یعنی نیروی انتظامی باقی مانده‌اند.

مردم به این مدل از حکومت رأی دادند، در نتیجه رعایت مجموعه‌ای از قوانین جامعه یک الزام حقوقی حتی در عرصه بین‌المللی قرار می‌گیرد. در واقع این گونه نیست که تنها یک الزام شرعی باشد بلکه الزامات حقوقی است، کما اینکه بسیاری از افراد در سایر کشورها پذیرش و اقامت می‌گیرند اما به محض ورود به آن کشور با الزامات قانونی آن مواجه می‌شوند که در صورت پذیرفتن قوانین، اقامت به آنها اعطای می‌شود. به طور مثال فردی که در صدد دریافت اقامت کشور آمریکا است، در صورتی به وی اقامت می‌دهند که در صورت جنگ بین کشور آمریکا و کشور ما طرف آمریکا را بگیرد. فردی که گرین کارت و اقامت دائم آمریکا را دریافت می‌کند، به قانون امضا شده باید پایبند باشد، در سایر کشورها نیز قوانین، ضوابط و مقررات وضع شده وجود دارد. در قوانین کشور مبانی حقوقی عفاف و حجاب به شدت محکم است اما ضعف در اجرا و برنامه‌ریزی یک مسئله مهم است چرا که ضعف در قانون اندک بوده اما آنچه مورد اهمیت است، باور مسئولان، مدیران ارشد نظام جمهوری اسلامی، ۲۲ وزارتخانه، سازمان و ارگانی است که متولی تحقق عفت عمومی، حجاب و برقراری امنیت جامعه هستند که این وظیفه را قانسون بر دوش آنها نهاده است اما متأسفانه کنار کشیده‌اند و فقط وزارت کشور و عوامل اجرایی آن یعنی نیروی انتظامی باقی مانده‌اند.

مجموعه قوانین و مقررات مرتبط با عفاف و حجاب و اخلاق و عفت عمومی

- بخشنامه‌ها و مصوبات قوه قضائیه**
 - رسیدگی دادرسیه به جرائم خلاف عفت و اخلاق عمومی بدون کیفر خواست و تحقیقات مقدماتی مگر در موارد خاص (مصوب ۱۳۶۲/۱/۲۵)
 - نظر ارشادی در خصوص مصادیق کتب ضاله و ممنوعه
 - رعایت ظواهر شرعی و حجاب اسلامی در محیط کار
 - برخورد قاطع و اعمال اشد مجازات درباره ترویج دهندگان فرهنگ منطبق و مغایر با شئون اسلامی
 - برخورد قاطع با فروشندگان لباس‌هایی که استفاده آنها خلاف شرع است (مصوب ۱۳۷۸)
 - رعایت پوشش کامل اسلامی در بخش‌های مختلف واحدهای قضایی و شوراهای حل اختلاف
 - اصلاحیه آیین‌نامه لایحه استقلال کانون وکلا (مصوب ۱۳۸۴)
- مصوبات ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان**
 - سیاست‌های کلان در امر گسترش فرهنگ عفاف و حجاب (مصوب ۱۳۸۸)
 - برنامه‌های تبلیغی ترویجی فرهنگ عفاف و حجاب
 - دستورالعمل برنامه‌های درون سازمانی یازده گانه ترویج فرهنگ عفاف و حجاب
 - در دستگاه‌های اجرایی (ادارات دولتی و نهادهای عمومی، سال ۱۳۹۲)
 - دستورالعمل برنامه‌های ده‌گانه درون سازمانی ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در دستگاه‌های اجرایی
- مصوبات سازمان صدا و سیما**
 - مجموعه ضوابط تولید آگهی‌های رادیویی و تلویزیونی

- مصوبات هیئت وزیران**
 - تمامی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی (ابلاغی نخست وزیر)
 - آیین‌نامه امکان عمومی (مصوب ۱۳۶۳)
 - آیین‌نامه اجرائی مدارس غیر انتفاعی (مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۱۳)
 - آیین‌نامه اجرائی قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده آنها در ملام عفاف خلاف شرع است
 - آیین‌نامه اجرائی قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس (مصوب ۱۳۸۰)
 - نظارت بر نمایش فیلم و اسلاید و ویدئو و صدور پروانه نمایش آنها
 - آیین‌نامه تأسیس و نحوه فعالیت خیرگزاری‌های غیر دولتی (مصوب ۱۳۸۴)
 - تصویب نامه راجع به فهرست کالاهای غیر ضروری و غیر مجاز (مصوب سال ۱۳۸۵)
 - آیین‌نامه نحوه تشکیلات و اداره آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد (مصوب سال ۱۳۸۵)
 - آیین‌نامه اجرائی مد و لباس (مصوب ۱۳۸۷)
 - دستورالعمل صدور مجوز برپایی نمایشگاه
 - دستورالعمل اجرائی تبلیغات شهری
- مصوبات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری**
 - مصوبه نوزده گانه در موضوع عفاف و حجاب
- مصوبات وزارت کشور**
 - آیین‌نامه تعیین مصادیق البسه و آرایش‌های غیر مجاز (مصوب ۱۳۷۵)
 - دستورالعمل اجرائی تبلیغات شهری

- قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند (مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۱۶)
- قانون جرائم رایانه‌ای (مصوب ۱۳۸۸/۳/۵)
- قانون حمایت از آبران و ناهیان از منکر (مصوب ۱۳۹۴/۳/۱۹)
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی**
 - نقشه مهندسی فرهنگی کشور (مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۵)
 - نقشه جامع علمی کشور (مصوب جلسات ۶۹۷-۶۲۲ تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۴-۱۳۸۹/۱۰/۱۴)
 - سند دانشگاه اسلامی (مصوب جلسه ۳۷۵ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۵)
 - سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (مصوب جلسه ۷۰۴ مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۶)
 - آیین‌نامه گزینش اخلاقی داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها (مصوب ۱۳۶۳/۱۱/۱۶ و ۱۳۶۳/۱۱/۱۶)
 - آیین‌نامه حفظ حدود آداب اسلامی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (مصوب سال ۶۶)
 - آیین‌نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی ایران (مصوب سال ۷۴)
 - اصلاح و تکمیل سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی ورزش زنان کشور (مصوب سال ۷۶)
 - آیین‌نامه شورای نظارت بر ساخت، طراحی، واردات و توزیع اسباب بازی کودکان (مصوب ۱۳۷۷/۴/۲۹)
 - ضوابط نظارت بر نمایش و صدور پروانه (مصوب ۷۹/۲/۴)
 - سیاست‌های راهبردی اسلامی شدن مراکز آموزشی (مصوب ۱۳۷۹/۵/۲۵)
 - آیین‌نامه نظارت بر علائم، نشانه‌ها و تصاویر روی البسه و لوازم التحریر و کالاهای مشابه (مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۱)

- قانون بازسازی نیروی انسانی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت (مصوب ۱۳۶۰/۷/۵)
- قانون مقررات انتظامی هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲)
- قانون مقررات انتظامی هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲)
- قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۸)
- قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملام عفاف خلاف شرع است یا عفت عمومی را جریحه دار می‌کند (مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۸)
- قانون اصلاح تبصره ۱۴ ماده ۲ قانون تأسیس شرکت مخابرات ایران (مصوب ۱۳۶۶/۴/۹)
- قانون رسیدگی به تخلفات اداری (مصوب ۱۳۷۲/۹/۷)
- قانون ممنوعیت به کارگیری تجهیزات دریافت ماهواره (مصوب ۱۳۷۳/۱۱/۳۳)
- قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش (مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴)
- کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تغزیرات و مجازات‌های بازدارنده) (مصوب ۱۳۷۵/۳/۲)
- قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور کیفری) (مصوب ۱۳۷۸/۰۶/۲۸)
- قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) (مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱)
- قانون ساماندهی مد و لباس (مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۱۲)
- قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری (مصوب ۱۳۸۶/۸/۷)

- ضوابط تأسیس و نظارت بر آموزشگاه‌های هنری (مصوب ۱۳۸۰/۱/۲۱)
- سیاست‌های فرهنگی در حوزه مطبوعات
- ضوابط شبکه‌های اطلاع رسانی‌های رایانه‌ای
- سیاست‌های فرهنگی خوابگاه‌های دانشجویی (مصوب ۱۳۸۱/۵/۲۲)
- راهبردهای گسترش فرهنگ عفاف (۱۳۸۴/۵/۴)
- سیاست‌های ارتقای مشارکت زنان در آموزش عالی (۱۳۸۴/۷/۲۶)
- آیین‌نامه راهکارهای اجرایی گسترش عفاف و حجاب (مصوب ۱۳۸۴/۱۰/۱۳)
- سیاست‌ها و ضوابط حاکم بر تبلیغات محیطی (۱۳۸۸/۱/۱۲)
- ابلاغیه‌های نخست وزیری**
 - ریاست جمهور و مصوبات شوراهای عالی**
 - آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغات (مصوب ۵۸)
 - بخشنامه به تمامی واحدهای نخست وزیری - ابلاغی سرپرست ادارات نخست وزیری (مصوب ۱۳۶۰/۴/۲۱)
 - راعیات حساب اسلامی در محیط تمامی دستگاه‌های اجرایی - بخشنامه نخست وزیری (۱۳۶۰/۴/۲۱)
 - ابلاغیه شیوه پوشش کارمندان دولت (ابلاغ ۱۳۶۲/۲/۴)
 - بخشنامه به تمامی وزارتخانه‌ها، سازمان، مؤسسات، شرکت‌های دولتی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به آنها (ابلاغ ۱۳۶۹/۲/۱۰)
 - آیین‌نامه اجرائی مدارس (ابلاغی سال ۱۳۷۹)
 - ابلاغیه رئیس جمهور جهت راه اندازی ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان (مصوب سال ۱۳۸۷)